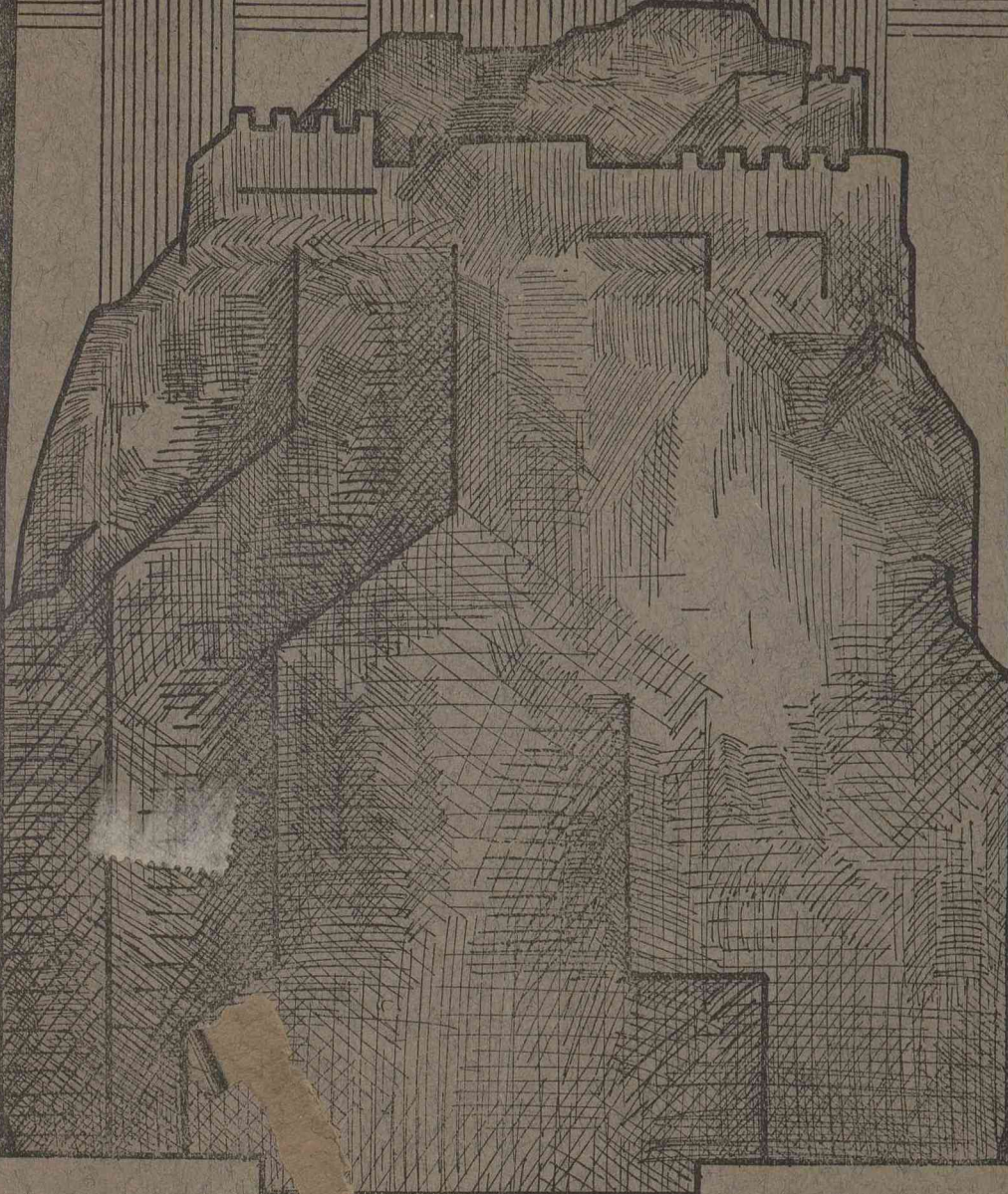

(Ma)

TASPINAR

Sayı: 25.

29. 2 İnci Teşrin
1934.

10/10/34

24

TAŞPINAR

Cilt : 3.

Sayı.25.

Her ayın ondokuzunda çıkar.

İdare Yeri : Afyon Halkevi.

29 İkinci Teşrin 1934.

Taşpınar Yollarında :

ÜÇÜNCÜ YILA GİRERKEN

Değişikliklerimiz, yine olgun ve sezekli atılışlarile bu yılı da bitiriyor. Bitmek üzere olan bu yılın son günlerini geçirirken yeni ve geniş değişiklikleri başarmak gücile bezenmiş bulunuyoruz. Biz, açılacak geniş göz eriminin geniş yollarında, ülkümüzün ateşi, yüreğimizin inanile yürümek gücünü önderimizin uyarıcı Savaşından ve sesinden alıyoruz. Bu Sava bize yeni amaçlar gösterdikçe, bu ses kulaklarımızda uğuldadıkça bu ulus için yapılamıyacak iş yoktur ve olamaz. İşte dil ayıklama çalışması değer biçilemeyen bu işlerden biridir.

Bizi benliğimize ulaştıracak olan temiz dilimizin son konuk-larınada yol göstermek ve geldikleri yurtlara uğurlamak günü geldi.. Bu son konuklardan boşalacak yerlere, artık dilimizin öz ısıları yerleşecek.. Ben soyumdan ve ulusumdan olan bir kişiye seslenirken, kumlu çöllerden gelen deyimlerden artık yardım istemiyeceğim.. Ona, kendi sesimle kendi sözümle söyleneceğim bu, küçük bir iş değildir.

Büyük değişiklik işlerinde kendi omuzlarına, üzerine düşen işleri yapmak ve başarmak borcunu alan cöngümüz Taşpınar, iki yıldan beri durmadan çalıştı.. Bu çalışmalarile değişiklikleri duyurma işinde yararlı olduğu inanını taşıyoruz. Üçüncü duyurma yılında da cönk, cımcık yoldan yürüyecek, cımcık izi güdecektir. Bu yolda yürümek ve bu izi gütmek için gerek olan hızı büyük önderin sesinden, yoksul olduğu gücünde değişiklik inanından alacaktır.

Sezekli - Şuurlu
Isı - Sahip

Cöz erimi - Ufuk
Deyim - Kelime

Sava - İşaret
Cımcık - aynı

İÇİNDEKİLER

Üçüncü yıla girerken.

Kap dağında pazar.

Memleket tetkikleri.

İç Anadoluda bir gezinti

Taşpınardan damlalar.

Dilimiz.

Deli Bekir.

Şefik Hüsnü.

Süleyman Hilmi.

Nuri.

Edip Âli.

Bahri.

M. Z.

Abone:

Seneliği [120] kuruş. Abone için Halkevine
müracaat edilmelidir.

AYIN TARİHİ GELDİ

Dahiliye vekâleti Matbuat umum müdürlüğü tarafından her ay çıkarılmakta olan «Ayın tarihi» nin sekizinci Ağustos sayısı gelmiştir. Acunda olup bitenleri bildiren bu tarihin sayısı elli kuruştur. Okurlarımıza överiz.

İmtiyaz sahibi : Ahmet Sami

Neşriyat müdürü : Sami

Basıldığı yer : Doğan Matbaası - Afyon

503759.3
1934-1935 13/25-30

Edebiyat :

KAP DAĞINDA PAZAR.

Şefik Hüsnü.

Yakın günlerin birindeydi. Necip Fazıl yepyeni bir iş tutmak kaygusula "Örümcek ağı,, ndan torbasına doldurduğu satılık matahlarını omuzhyarak yollara düştü. Az gitti; uz gitti.. Nice yurtlar geçti. Kendine uygun bir satış yeri bulamadı. Yine gitti. Sonra yeşilsiz bir tepenin ucunda durak verdi.

Düşündü; düşündü?

Bu sırada bir gölge kendine yaklaştı. O gölgelerle konuşmayı sever, fakat nasılsa korktu. Gölge pekte korkulmiyacak gibi değildi. Üç etek entarisinin üzerine doladığı geniş, şal kuşağı arasından sedefli kama sapları, işlemeli tütün, enfiye kutuları görünüyordu. Hele o başına sardığı ipekli bohça!.. Yalnız ondan şunları öğrendi bile:

"Bu dağ Kap dağıdır. Ve yanında, yakınında şehir yoktur,,
Ve dedi:

— Tam benim istediğim yer!
Kalktı yoluna, yollandı.

* *

Dağın en yüksek yerinde tezgâhını kurarak dükkânını açtı. İlk işi dükkânının adını yazdığı levhayı bir kenara asmak oldu.

"Kap dağında ki dükkân,, [1] Ağır, ağır satılık matahlarını, çeşitlerini sıralamaya koyuldu. Bunlar pek garip şeylerdi... Pırıl, pırıl dekolte sabahlıklar, yanları bagetli ipek çoraplar, ibrişim örmeler.. Hatta silindir şapkalar, fraklar, bonjurılar...

Ve hepsinin adları üzerinde: "Örümcek ağı,, "İstasyon,, "Fener,, ve yine adların adlarında ilâveler, Yalnızlık, hüsnün, Yunus'un aşkı daha bilmem hangi fabrikaların işlerinden.

Yine düşündü.

Mallar yeni; güzel, fakat alan ?

Ve yine düşündü: alıcıyıda yaratacağım! Geniş bir nefes aldı, torbasından yeni çeşitlerini daha alıp sıralamağa başladı.

* *

[1] - Bir kaç hikâye, bir kaç tahlil - Necip Fazıl,

Bir velvele.. Bir feryat... Sanat ölüyor.. San'atkâr böcekleşti.. Gaye, cemiyet edebiyatı... Kahrolsun ferdî edebiyat Kap dağındaki dükkân kapanmalıdır. Sonra dedi kodılar çoğaldı.

Kap dağına gidenler bir şey olmadan dönüyorlarmış. Kap dağındaki dükkân yakında kapanacakmış.

Münâkaşalar genişledi.

Dünkü edebiyat, bu günkü edebiyat bir birinden uzaktır.. Bu gün bir edebiyat yoktur. Tavan aralarında, izbelerde fareler gezinir.

Bu karışık seslerde bazan iyi seslerde duyulmıyor değildir.

"Ahlâk telekkileri, dar burjuva zihniyetinin, taflanlarla örtülü olduğu için görünmeyen harap divarlarının ilerisini aşamiyanlar için Necip Fazıl anlaşılmaz birisidi.

Onu tanıdığım zamandanberi -Necip- i yer yüzünde nesli görünmemiş garip bir hayvan gibi telakki ederler., [2]

Hatta çok sevdiği dostu Peyami bile bu vakitsiz kopan fırtınadan korkmuş ona şöyle bir mektup yazmıştı.

"Hayata kendinden ayrı bir şey gibi bak; düşün ve sus. Taşra âleminin sesleri kulaklarına bir rüzgâr gibi deyip, geçsin hadiseler ne sırt, ve nede somurt. Düşün ve sus. Kendini başka bir yıldızda say. Yer yüzünü kuş bakışı gör. Oradakilere karışma. Ne birinin ihtiraslarını, Ne ötekisinin sevinçlerini taşı. Dışarıyı terlemiyen bir mermer kazan gibi için için kayna! Düşün ve sus!" [3]

* *

Günler geçti.

Yolum bir gün Kap dağında sonladı.

İlk iş "Necip,, in dükkânını aramak oldu. En ücra, en ıssız yerlere baktım. O böyle yerlere bayılırdı. Fakat bulamadım. Geldiğim, geçtiğim yerlerde, kesatlıkta iflaslar çoktu. Acaba oda dükkânını kapadımı? Öyleyse, çok yazık olacaktı. O, onların buhranlı havasından kendini buralara atmıştı. O. onların tersi bir yoldan aynı hedefe daha erken varılacağına inanıyordu..

Bilemem ne oldu? Karışık seslerle başımı geri çevirdim. Bir çocuk şarkılarını ayak vuruşlarına uydurmuş ilerliyordu.

Nereye diye sormadan onlara katıldım.

* *

[2] Osmanlı mesçit 74 - Fikret Âdil.

[3] artist mecmuası sayı 8.

Elindeki büyük çanı tekrar. tekra vurarak dükkânının kapısına çıktı Alış veriş için gelenlere güle güle anlatıyordu.

"Benim için edebiyatın gayesi her şeydir. Fakat bir şey değildir. San'at san'at içindir nazariyesine tam manasila taraftar olmaksızın san'at cemiyet için de değildir. San'at ayrı bir dünyadır. Ve o dünya kendisi içindir., [4]

Çokluk o kadar büyüktü -Necip-i uzaktan olsun selâmıyamadım. Sevinçle - dükkânını bulmuştum- bir kayanın gölgeliğine gizlendim. Alış, verişten dönenleri gözetledim. Hepsi memnundu, hepsi aldığı şeyleri soruyordu. Dağlı gölge bile üç etek entarisini atmış yakış,k olmasa da sade bir bonjuru üstüne geçirmişti. Birşeyler söylye söylye gidiyordu.

Dinledim:

Yer yüzünde yalnız benim serseri
Yer yüzünde yalnız ben derbederim.
Dünya'da herkesin varsa bir yeri
Ben de bütün dünya benimdir derim.

Sonra:

Her geçenin dudaklarında sürünen ondan parçalar.

Gün bitmek üzren, ona doğru koştum. Son alıcılar da gitmişti. Birden şaşırdım. Bir şey deyemedim. O ağlar gibi kahrkahrarla söylendi.

— Kap dağındaki dükkânın yerinde bir pazar bulduğuma şaşıtm! Ah sizler! Hiçdemi umudunuz yokdu? Peyami bak, bak! Kim geldi?

Büsbütün şaşırdım. Mırıldar gibi

— Sen ha! Peyami, sendemi burada! Dedim. konuştuk.

— Tabii anlasın pazarında tutunmak istemedik, dükkâmı kapattık.. Burada birer yaygımız var.!Hemde işler yolunda. Hattâ!

— Hattâ?

Etem İzzet'te, Mahmut Yesari de burada. Aka da geliyormuş.

— Deme ?

— Daha Mahmut Yesari! Daha Etem İzzet!

— Ah! Vallahi, hemen hemen yeni bir pazarı

Uzakta Mahmut Yesari kuru dudaklarını ıslata, ıslata gülüyor, şarkı söylüyor.

"Bahçemde bir gül açtı bahçemde bir gül açtı,,

Etem İzzet bir genç kıza bir şeyler anlatıyor.

— Ha "Beş hasta var,, beşinciye bulamadınız demek vah! Vah! Başka ne isteyorsunuz "Göz yaşları,, bu günkü postadan çıkılacaktı, çıkmadı, yarın uğrayın!

Pazarı geziyoruz; Necip anlatıyor!

— Bu küçük yaygı Ahmet Kutsi'nin.

"Şiirler,, köşesi güzeldir! Yalnız orada satış yok!

Bu yaygıda Ahmet Hamdi'nin. Kâfir aramaya girecek gibi değılsede hevesli! Ha! İşte bu oldukça zengin, sahibi, daha toy küçük Cahit Sıtkı!

Yaygıya bakıyorum. Çeşitlerin adları üzerlerinde uzun uzun yazılı. Bir kaçını okuyabildim.

„Gece bir sabah değil, belki bir neticedir,, "Uzak bir iklimde,, "Bir kapı açıp gitsen,, Sergisine "Ömrümde sükût,, adını vermiş geçiyoruz.

Yine Necip anlatıyor.

— Sabri Esadın "Odalar ve Sofalar,, birer antika.. Alıcı bulunmıyor.

Şu küçükmü daha âlemi Şevket Hıfzı! Bir ayak satıcısı bağıra bağıra koşuyor "Geceler,, "Orkestra,, "Ömür!,,

Ve yine Necip anlatıyor:

— Adamı bir türlü söyletemedik! Yakında bir yaygı açacak yaygısının adını bile koymuş "İki yudum,, başka bir gün çeşitlerini görüyoruz.

Geçiyoruz; Yesari karşılıyor.

— Aman yeni, yeni çeşitlerim tezgâhta görmeli, Gözler yaygıya gidiyor.

Her köşenin ayrı, hemde güzel adları var. "Bu bahçemde bir gül açtı,, "Geceleyin sokaklar,, "Çulluk,, "Bağrı yanık Ömer,, "Su sinekleri,,

Üstada soruyorum.

— Çulluk eski değil mi?

O! ona bakarşan hepsi eski; yeni çeşitlerimiz yakında gelecek; o zaman gör! şimdi söyle bakayım bizimkilerden haberler. İflaslar çokmu?

— Çok!

— Biz kurtulduk!

Geçiyoruz Etem İzzet yaygısını boş bırakmış. En zengin köşesi "Beş hasta var,, adını taşıyor. Onun yanında "İstirap çocuğu,, onun yanında "On yılın romanı,, falan...

Geçiyoruz.

Küçük Reşat Eniş "Kanun namına,, m, "Gonk Vurdu,,m güzel diyor. Yanında Rağıp Şevki "Beni yakan bir ateş var,, gibi bir şeyler mırıldıyor.

Biraz ilerde Peyami.. Suratı asık.

Soruyorum:

— Ne var Üstat? Yoksa işler kesat mı?

— Yok yalnız az daha beni unutacağımdan korkuyordum.

— İmkân var mı? sen buralardan daha evvel böyle bir yerde dükkân açmayı isterdin.

— Evet!

— Çeçitlerim nasıl?

— Belki şunları tanırsın «Sözde Kızlar» «Bir akşamını» «Mahşer» «Şimşek»!. Asıl yenileri gör, çok çok beyeneceksin! «Fatih harbiye» «9 uncu harbiye koğuşu» hele «Bir tereddüdün romanı»!.. Bu çeşitlerin en sonuncusudur. Ondan bu çeşitleri kaldıracam!

— Sakın dükkânı kapama?

— Korkma canım! çeşitler değişecek!

— Nasıl?

— Necip,e sor! Oda değiştiriyor. Tabii bir değişiklik onlara dönüm olacak değil. Eski yenileşecek, iyileşecek! O kadar.

Necip yine anlatıyor.

— «Bir tereddüdün romanı»nda yeni çeşitlerden öyle bir parça varki., «Kaldırım Çocukları» yakında bizim, sizin... Onu kendiside sever!

En sonunda Necip'in eski dükkânında toplanıyoruz. On çeşitlerine göz ucula bilc bakamıyorum. Biliyorumki:

— Sendemi umutsuznun?

Deyecek, fakat o anlatıyor.

«Örümcek ağı» «Kaldırımlar» köşesi oldukça başladı. Hele «Kaldırımlar» öyle satıldıki. Bu gün yaygının biçimini değiştirdim. karma karışık yaptım. Ve hepsinebirden «Ben ve Ötesi» dedim.

— Doğrusu güzel !

--- Asıl güzelleri yarın! Bu son karıştırmadandamı anlamadın? Bu çeşitleri arkadan kaldıracamız hepsi şunlar gibi olacak.

«Bir kaç hikâye, bir kaç tahlil» köşesinin ilk bakışta seviyoruz. İçinde ayrılacak parçalar çok. «Sonra müşteriler?» deyen şairi görmeden «Soğüd»den «Ankara»dan «Yılanlı Kol,a»dan birer dane aşırıyorum. O gülüyor.

--- Yeniler postada!

O kadar yorgunmuki, biraz dinlenmek istiyorum. Fakat imkân yok!

Size yeni bir müjde vermek için Kap dağından, koşa koşa inerken, Kap dağının ilk sakinine soruyorum.

--- Kap dağında pazar, iyi ama?

--- Ama?

--- Artık bize inin, bizi yalnız bırakmayın! Hep birden bağıyorlar. Hele Peyami!

--- Yakında, yakında! Aranızda yep yeni bir pazar kuracağız! Adını bile koyduk!

--- Aman; adı?

--- İstenilen sanat! [5]

Şuhutta Hamit Oğullarına Ait MÜHİM BİR KİTABE.

Süleyman Hilmi.

[Isparta Maarif Müdürü Neş'et Beyfendiye ithaf olunur.]

Isparta Hakevi tarafından çıkarılan Ün mecmuasının 4 üncü sayısında intişar eden «Hamit oğulları sülâlesineait mühim vesikalar» adlı makaleyi büyük bir sevinçle okudum. Millî ve mahallî tarihimizeait bu mühim vesikalara bir iki vesika ilede ben hizmet ve yardım etmek istedim. Hemen her ziyaret ettiğim yerde aradığım tarihî vesikaları notlarım içinde iki vesikayı kaydediyorum:

1 --- Şuhut nahiyemizde Kubbeli mescit namile maruf mescidin Kible divarında dama yakın konmuş olan mescid kitabesi sülüs ve kısmen girift bir yazı ile beş satırlık olup şöyledir:

«1- Emere bi bina hazel-mescidul-mübarek el-emirül-kebirül-âdilü

2- Ikâmil el Muizzüd-dünya ved-din Ebül-hayrat vel-hasanât İbra

3- him bin merhumül-magfur Hızır bey halleda-İlahü mülkühö ve eyyide devletehö

4- limen talebena sanehö kema kalen-nebi aleyhis-selâm «Men bena mesciden lillahi tealâ

5- benallahu leho misfihi fil-Cenn'bi tarih sene seb'İne ve seb'amie».

Bu kitabe bize Büyük Emir Muizzüddünya İbrahim bin Hızır beyin emriyle bu mescidin hicri 770 (Milâdî 1368) senesinde yapıldığını gösteriyor. Bu tarihlerde İbni Sahip ve Germiyan ülkesinin hemen yanı başında İbrahim bin Hızır isminde bir hükümdar olsa olsa cenup mintakasında Hamit oğulları ailesi içinde bulunabilir. Malum olduğu üzere Hamit oğulları 3-4 parça müstakil hükûmetten teşekkül eden bir ailedir. Tarihlerde ve bilhassa en son tetkikleri ihtiva eden muhterem Balıkesir Meb'usu İsmail Hakkı Beyin kitabelerinde yaptığım araştırmada Hızır Beyi; Hamit oğulları devletinin banisi sayılan ve merkezi hükûmetini Uluborlu'dan Eğirdir'e deyiştiren Feleküddin Dündar Be-

yin oğlu ve onun yerine Uluborlu'da hükümdar görüyoruz. Anlaşıldığına göre Feleküpdin Dündar beyin vefatından sonra ve Demir Taş belasının kalkmasıyla başlayan Hamit oğullarının Uluborlu şubesi Hızır ve İbrahim Beylerin idaresinde Osmanlıların istilâsına kadar devam etmiştir.

Bu kanaatimizi teyit eden bir vesika da Temürlengin zaferlerinden bahseden Ali Yezdi Temürnamesinde geçen bir kayıttır. Temürnamede anlatıldığına göre Temürlenk ordularıyla Eğirdir'i fetettikten sonra Akşehir'e gelmişti ki burada rahatsız olduğu için Aydın civarından ağırlıkla birlikte gelen torunu Mirza Mehmet Hanın ağır hasta olduğu haberi geldi, Temür Han Şehzadeyi çok sevdiğinden hemen derhal atına binip sürdü, bir çok maiyeti de arkasına düştüler, Şehzadenin gelmekte olduğu Aydın Konya yoluna girdiler (Çay, Karamık ovası, Çul ovası, Dinar yolu) yolda Hızır ve İbrahim Beylerin kumanda ettiği Türkmenler üzerine asker gönderildi ve bunlar tedip edildi.

Şu halde Ün mecmuasında tashih edilmek istenen ve yeniden tertip edilen silsile namelerde yanlışlar. Bu hususta son söz bütün memleket kütüphaneleri ve kitabeleri tarandıktan sonra verilebilir.

2 - Hamit oğullarına ait olduğunu zannettiğim ikinci kitabe Isparta'nın Kara ağaç kazasında Tahta minareli mescid kapısı üzerinde ve kalın sülüs ile iki satır olup şöyledir.

1- Bismil-lahirrahman-rrahim inneme yelmürümesacide-İlahü men amene bi-İlahi vel-yevmül-ahir ve ekamüs-salate ve atüz-zekât

2- Bena ve ammere hazel-mescidül-mübarek el-emirül-kabir Rük-nüdin Zekeriyya bin Yusuf âfa-İlahü ânhüma kutibe fi Recebül-ülâ sene tas'a ve hamsiue ve seb'amis

Bu kitabe Karaağaç Tahta minareli mescidinin Emir Rük-nüdin Zekeriyya bin Yusuf tarafından hicri 759 da yaptırıldığını yazıyor. Acaba bu zat «Zekeriyya bin Yusuf» İsmail Hakkı Beyin kitabelerinde Antalya hakimi Yunus'un kölesi ve Karahisar hakimi Zekeriyya bey midir. Öyle ise Antalya'nın üç saat şarkında bulunan Teke Karahisarı beyi Zekeriyya'nın babasının adı Yusuf ve kitabenin yazıldığı tarihlerde Karaağaca hakim demektir.

İç Anadoluda bir gezinti **KAYSERİDEN ULU KIŞLAYA OTORAYLA**

1. Eylül. 934

Nuri

Bu gün ilk defa Otorayın işlediği bu yolda ilk defa biz seyahat ediyoruz. Oh tek ve ter temiz bir vağoncuk... Memurları nazik. Makine benzinle işleyor fakat kokusu yok. Sür'at 60 kilometreye yakın.. İnsan kendisini en moderen bir avrupa nakliye vasıtasından başka bir yerde olduğunu zannedemez.. Gidiyoruz... Solda yamaçları karlı erciyaş dağı.. Etrafta erciyaşın payendelerini teşkil eden bir sürü tepeler ve tepecikler.. Önünde kısmen bataklıklarla dolu bir ova... Kapalı bir hafre içindeyiz.. Boğaz köprü istasyonundan Ankaraya hat ayrılıyor.. İnsan bu yep yeni yapılan medeniyet yolunda seyrederken Cumhuriyet hükûmetinin enerjisine yaratıcılığına karşı içinde öyle memnuniyet his ediyorki.... Her halde bu devirde yaşayan insanlar tarihin en bahtiyar nesli addedilebilir.. Hele şu sevimli Nafia Vekilimiz Afyon Meb,usu Ali beyin ihdas ettiği Halk ticaret biletleri vatan sevdirmenin bir şaheseri.. On gün içinde kaç memleket varlığı ve güzelliği ile karşı karşıya geldik. Baş başa kaldık. Dillerde destan olan kaç şehrin belkide ömrümüzün nihayetine kadar hasretini duymaktan kurtulduk.. Uşak, Alaşehir, Manisa, İzmir, Ayvalık, çanakkale, Gelibolu, İstanbul. Ankara, Kayseri şarkışla, Sivas, Turhal, Zile, Amasya, Havza, Samsun, vesair.. 12,5 lira gibi basit bir para mukabilinde bu şehirleri gördükten maada daha dört gün seyahata hakkımız var kim bilir daha ne zümrüt ovaları, şirin şehirleri Cumhuriyet devrinde yoktan var edilen yerleri gözlerimizden kalbimize aktarak kanımıza karışmış bir varlık gibi duyacağız...

Saat 8,30 hafre bitti.. Muhaddep ve mahruti tepelerin arasında dar bir boğazdan geçiyoruz.. Başka bir hafreye girdik fakat beyaz dantelli erciyaş tepesi bizi hala bırakmıyor.. İnce su istasyonuna geldik. Toprak damlı nahiye karşısındaki sırtın yamaçlarına

kurulmuş. Etarfda ne ovada ne dağlarda ağaç namına bir şey yoktur... 138 inci kilometredeyiz. Rakım 1126 erciyaş yine heybetini göstermekde ber devam.. Üçüncü yer hafre içinde geçiyoruz. Bu daha geniş hafreyi kavisleyen dağlara Erciyaşa yapıyor.. Ekseri tepelerin üstü düz. İtikal onları şahit tepeler haline koymuş.. Develi Karahisara geldik. Üçüncü hafrede nihavet buldu.. Fvler bir sırtın etrafına serpilmiş önünde ağaçlıklar biraz fezlaca... Eksarisi meyve ve kavak. Artık Oturay çıplak dağların arasında dar ve yeşil bir vadide seyrediyor. İçinden geçen su pek az fakat yatak geniş. Üzüm bağları ceviz ve ağaçları kavaklar bir yeşil şerit halin de tren yolunca uzanıyor. Yolların ekseri taraflarında öbek öbek ameleler çalışıyor. Köprülerin çoğu ahşap.. Demirle değiştirilmek için etraf malzeme dolu, Amele harıl harıl demir köprülerin montajını yapmakla meşgul. Artık epeyce uzanan yeşil şeritte bitti. Yarmalar, indifai kayalar kurumaya başlıyan bir dere, çıplak ve aşınmış tepelerle yan yana gidiyoruz. Biraz sonra etrafı Toroslarla çevrilen gayet geniş bir ova içinden geçmiye başladık. Gölcük ovası. Cenubu şarkide sıralanan Torosların en yüksek tepeleri şimali garbiye doğru alçalarak adede Erciyaşa yetiştiriyor. Erciyaş arkada halâ Toroslara boy ölçüşmekte...

Niğde'ye geldik. Hasan dağının alçalan sathı maili üzerinden ovaya doğru düşmüş bir şehir. Rakımı 1280. Etraf yeşilik. Uzakdan Ankara kalesine benziyor bir kal'e deve sırtına benzeyen hakim bir tepe.. Etrafına evler sarılmış. Kiremit örtülü binası pek az... Ekser evler beyaz badanalı olduğu için şehir zarif gözüküyor.. Hakim tepede bir şişman bir cılız iki minare birde saat kulesi görünüyor. Üçüde bir hizaya sıralanmış. Şehir üç tepenin bir birine bakan yamaçlarında tam bir Boz şehiri Toprak damlı evler etrafı çerçiveleyen ağaçsız dağların rengine o kadar uymuş ki... Şehirde muntazam yapılı binalar yok değil fakat bunlar düğün denize yalpa vuran tek tük gemilere benzeyor. Lakin şehrin önünde uzanan ova çok yeşillik.. Niğde [çöller arasında kalmış bir vahaye benzeyor.. Şehirin planı yeni yapıyormuş.. Elektrik tesisatı için yeni teşebbüsata başlanmış. Askeri fırkanın imare yardımını Halkevinin içtimai seviyeyi yükseltmek için çalışma ve gayretlerini pek sena ediyorlar.

"Sürme, ancak cazibeli gözlerde olduğu vakit kıymattar bir tabloya çerçeve vazifesini görür.,"

"Vaktiyle çok servetim vardı, dense bile; keman çalardım, resim yapardım, şiir yazardım, ilmim vardı, demek çok garip ve acip olur...,

"On ikinci asrın en büyük şairi Nedim devrindeki tezkerelerde yalnız Şaiiri «taze zeban»dı! Ve bu gün ismi unutilan, divanı aranmayan Osman zade Tâip ef, ise «baş şair» unvanını almıştı!,"

"Buse; şefkat veya muhabbetnamenin imzasıdır.,"

"Dillerin içinde en zoru musiki dilidir. Bu dil içinde de en derin şiir kemanla ifade edilir....,"

"Servet ilâhesine zamanımızda yapılan hürmet ve ibadet hiç bir asırda yapılmamıştır....,"

"İnat fena. fakat, her kes az çok ona mübtela....,"

"İnat; mutavassıt zekâlarda zarar, yüksek zekâlarda fayda tevliit eder,"

Ovada yolumuza devam ediyoruz. İşte bej renkli bir kasabaya geldik. Bor.. Ağaçlık zümrüt gibi yeşillik içinde güzel bir mevki fakat aralarında yine çürük diş gibi sırtan toprak evler.

Ulu kışlaya yirmî kilometre kaldık. Artık toroslara tırmanıyoruz. rusubi sahraların arasındaki yarmalardan, dolmalardan köprülerden makine boyuna rampa çıkıyor. Ufukta heybetli dağlar ve onun sivri ve keskin tepeleri Ak denizden vatana kem gözle bakanlara sıkılmış bir yumruk gibi görünüyor. Türk gücünün bu yeni demir yolu Anadolu Bağdat hattile kardaş gedigi denilen istasyonda birleşdi artık Ulu kışlaya doğru yol aldık. .

Devam edecek

Dilimiz .

Afyon Lisesi Türkçe Muallimleriiden

Bahri

Bundan iki yıl önce dil çevrimi yolunda bir kurultay toplanmıştı. Kurultayda, dilimizdeki yabancı sözlerin atılmasını ve yerine halk dilinde yaşayan binlerce bölgülerin toplanarak genelleştirilmesi söz altına alınmıştı. Bu toplantıda, işin deyim yönünü düşünerek olta bırakılması düşüncesinde bulunanlar vardı. Bunlar kısa bir olta derleme ve ayırma işleriyle bunun mümkün olmayacağını söylediler. Ulu önderimizin gösterdikleri yolun aydınlığını düşünenler çok çabuk çalışmaya girişilmesini ve yalnız halkımızın ağızlarında yaşayan binlerce bölgünün toplanmasını uyumlu buldular. Ankarada kurulan Dil Cemiyetinin çizdiği program bütün memleketi bu kutlu iş için başarılı bir yöndemle uğraşmaya yola aldı. Bir yıl içinde yüz elli bine yakın bölgü derlenmişti. Mayıs içlerinde çıkmağa başlayan fasiküllerin her yabancı söz için dilimizde ne kadar karşılık bulunduğunu göstermektedir. bu karşılıklar o kadar zengin o kadar kullanışlı ki insan bunlardan hangisini seçeceğini birtürlü kararlaştıramıyor. Gerçekten bazı sözler bizi derin düşünmeğe yollıyor. İlk olarak eşidilen sözler önden insanda tuhaf bir iz bırakıyor; fakat bir kaç defa bu sözleri bütün sözler arasında üstelersek dilimize ne kadar uygun olduğunu anlarız Bu günün soyu Fuzulinin, Bakinin söyleyimini nasıl şaşkı ile karşılayıyor, bir Türk, Suryeden gelen bir arabın başındaki fesin tuhaflığına ne kadar hayret ediyorsa; yarın şimdi kullandığımız bir çok yabancı bölgülerde hayret edilecektir. Bazıları yabancı bölgülerin bir özü (Cevheri) bulunduğunu ve bunun değişik (muhtelif) ayrımları (iştikakları) olduğunu ileri sürmektaydi. Bu direktyeyi ileri atanlar Türkçeyi ayırım yönünden zenginliğine yabancı olanlardır. Arapçada; teşkil, teşekkül, müteşekkil gibi sözler varsa, bizde; kurmak, kurğu, kurum, kurulma gibi benzer biçimde bölgü dirliği vardır. Duymadığımız bir bölgüyü önden kullanmakta tereddüt ederiz. Sebebi ona alışmamız olmamızdır. Bu bölgüyü sürekli olarak üstelersek bölgünün kökünü ve özünü düşünmeksizin vurağına geçe biliriz.

Geçen yıl gazetelerin Ulusumuzun araştırma bakımına koyduğu anketlere verilen karşılıklar bize uygun görünmeyordu. Ben kendi düşüncemle inan bölgesünü kanaat sözüne karşılık koymakta cesaret göremeyordum. bu gün bu söz, imrenmek, çimrenmek gibi çok zevkimi okşayan ve sevgi ile kullandığım bölgüler arasına geçmiştir. Dilimize aldığımız yedi bölgeleri iyi kavramak için onları şimdiden kullanmağa alışmalıyız. bu gün gazetelerimizdeki baş yazıların öz Türkçe yazılması amacımıza ne kadar yakınlaştığımızı aydın olarak göstermektedir. Önümüzdeki okuma yılında talebe bitiklerinin öz Türkçeye çevrileceğine inan ve güvenimiz vardır. Yakın bir ıltta yeni dilimizin genel bir yöndemde söylendiğini görmek yuca Ulumuz için büyük bir mut olacaktır. Eski soy dilimizin uygu (kaide) lerini başka dillerin ulaklı bağlantıları arasında büsbütün yitirmişlerdi. Sözde efendiliğin sırrı, o yabancı bağlamaları, bir birlinden az ayırgılı sözleri dinleyicisine uygun örnekler içinde kullana bilmek. Düşünüşler, yaşayma bağlı ve gerekli duyçular üzerine değil, yalnız güzel konuşmak içindi. Arabın ve acamın davul sesi gibi gürültülü söyleyimleri kulaklara eyice sinmişti. Bu günün çocuğuna yenileştirme edebiyatımızın ve son soyun değerli başları yüzünden o eski söyleyimler çok gülünç geliyor. Bu günün efendisi, tıfıdan, haddeden rakkaseden anlamıyor. Onlar özenmek, bezenmek, çevrenme gibi daha eski soyların beyenmediği sözleri daha kullanışlı ve daha güzel buluyor. Bizim dilimiz bu gün çok ergin bildiğimiz dillerden daha eksiksiz, daha düzenli bir dil olacaktır.

DELİ BEKİR

M. Z.

Ali Canip beyin liselerin dokuzuncu sınıfı için yazdığı edebiyatta " beğenmez „ redifli bir tekerleme var. Bu yazıdaki Deli Bekir, işte bu tekerlemeyi söyleyen Bekirdir. Bunu nereden kestirdiğimiz aşağıda gelecek sözlerden anlaşılacaktır. Yazıya bu başlangıcı koymam Deli Bekirin değeri üstüne düşünceleri çekmekten ötürüdür.

Ulus ozanları içinde gideri türlü olanlar vardır: Yunus Emre gibi kaynayanlar, Karaca oğlan gibi coşgunlar, meslekî gibi içliler. Deli Bekirin gideri bunlardan bütün bütün başkadır. Onun bütün deyişleri toplanabilseydi ulus bilgisine ne büyük değeri olurdu. netasa : bir parça ağı, ağının tadını nasıl duyurursa bir parmak bal da balın çeşnisini damağa sindiremezmi? Biz Bekirin ignelerini bulduk. Arayanlar çuvaldızını da elde ederler. Yalnız Bekirin deyişleri yazılmamış, okuyup yazması olmadığından Ulus arasında ağızdan ağıza yayılmış. Artık kendisini tanıyan bir kaç geçgin kocamıştır. Biz bunlarla bir gün uzun uzadıya konuştuk Ezberlerinde olanları damla damla topladık. Onlar da ağızdan öğrenmişler, «çoluk çocuk bundan keri değerini anlamazlar» diye kızanlarına kızlarına öğretmiyorlarmış.

YAŞAYIŞI :

Bekirin yaşayışı efsanelere karışıyor. Onu aydınlık içinde durdurmağı yetiremedik, ne sini belli, ne doğumu ne de nerede öldüğü.. İşte bilinen şeyler :

Bekir Afyona bağlı «Senir köyünde dogmuştur. Okuyup yazması yoktur. Bu gün nerde olduğu bilinmeyen bir kızı vardır. Kendisini tanıyan kocaların anlattığına göre ölümü 1884 - 1888 yılları arasına rastlar. Ulus içinden yetişen bütün (geçgin) adamlara olduğu gibi Bekire de (ermişlik) takıyor ve artık bekirin geçmişi bu (irim) sözleri içinde bulutlara gömülüyor. bekirin işi eskiciliktir. Karısı öldükten sonra ölünceyedek başı boş yaşamıştır. Takma adı (Harabi)dir. Ustası da gine kendisi gibi başı boş düşgün gezen (Türabi) adlı bir ozandır.

Şimdi Belediyenin açtığı güzel alan karşısında bir (medrese) vardı. Burası geniş düşünüşlü, açık kafalı bir (müderris) indir

Dehşeti.. Dehşeti de ozandır. Düzenli ve coşgun (gazel) leri vardır. İşte bu Hoca Bekirin sıkı fıkı konuştuğu bir adamdır. Her gün ondan « dem parası » alır. Değişlerini ona söyler. Bekir bir yandan, Dehşeti öte yüzden (medrese) de boyuna destanlar, değişler, koşmalar düzerler.

Gideri:

Bir boy adamlar varmış: kafalarındamı beyinlerindemi bir çok evcikler bir teviye sevinç doğurmuş. O kadarki Acunun bütün tasalarını gönüllerine yük etmezler, en acılı işler karşısında bile yürekleri daralmazmış. Gene bir boy adamlarda bunun tersine olur, en geniş sevinçler, en acar gülüşler karşısında bile yüzleri düruk durur, açılmazmış.

Taşpunar Koşmaları

ENGEL

“ Ara yerde yıkılası dağlar var.,
Karaca Oğlan

Gene gün çekli, boynum büktünüz
Siz de boynum gibi bükülün dağlar!
O mor sübulleri nasıl döktünüz?
Sarı gazel gibi dökülün dağlar!
Kara kara duman olmuş deriniz
Bir geçide aman vermez biriniz,
Sökülmiyor gide gide geriniz.
Derin: ömrüm gibi sökölün dağlar!
Nerde sizin şahanınız kurdunuz?
Yavruyu yitirdim, ize durdunuz.
Yoluma bir kara kilit vurdunuz.
Yolumun üstünden çekilin dağlar!

Dumrul

Bekire bunlar arasında üçüncü bir çeşit denebilir. Onun beyni baştan ayağa “ Heciv ,, doğuran ,, evciklerden örülmüştür
“ Patışah ,, a çatar, “ vezir ,, lere çatar; “ mutasarrıf ,, a “ hacı ,, lara “ hoca ,, lara, “ softa ,, lara ermeniye, rum “ esnaf ,, a sevgilisine bile çatar.

Adamın kendisine deli süsünü vermesi dilinin belâsından kurtulmaktan ötürüdür.... degeceği gelir. Sözleri ağıdan katıdır.

(Arkası gelecek sayıda)

10
Kuruş.